

การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยการสอนแบบโครงการคุณธรรม
ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
DEVELOPMENT OF MORAL REASONING BY TEACHING VIRTUOUS PROJECT
FOLLOWING SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY

จิตติยา เนตรวงษ์
Titiya Netwong
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
titiya_net@dusit.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาโดยการสอนแบบโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยตอนเรียน A1 จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และตอนเรียน C1 จำนวน 41 คน เป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งทั้งสองกลุ่มลงทะเบียนเรียนวิชาการบูรณาการสารสนเทศ ปีการศึกษา 2558 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

1) การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยการสอนแบบโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนคือ 1. ขั้นเตรียมการและปฐมนิเทศ 2. ขั้นการตระหนักรู้และพิจารณาเลือกประเด็นปัญหา 3. ขั้นการรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 4. ขั้นการจัดทำร่างโครงการคุณธรรม 5. ขั้นการดำเนินการโครงการคุณธรรม 6. ขั้นสรุปประเมินผล อภิปราย และเขียนรายงาน และ 7. ขั้นการนำเสนอโครงการคุณธรรม

2) เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองพบว่า ก่อนการทดลองเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยภาพรวมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.32) คือ ยึดถืออำนาจของกฎหมาย เมื่อทำการประเมินหลังการทดลองเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.97) คือ ยึดหลักสัญญาประชาคม ยึดหลักความถูกต้อง เมื่อทำการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยภาพรวมกลุ่มควบคุมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.33) คือ ยึดถืออำนาจของกฎหมาย ส่วนกลุ่มทดลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.97) คือ ยึดหลักสัญญาประชาคม

คำสำคัญ: เหตุผลเชิงจริยธรรม โครงการคุณธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were to development of moral reasoning's students by teaching virtuous project following sufficiency economy philosophy and to compare moral reasoning between experimental group and control group. The sample used for experimental group consisted of 30 undergraduate students and 41 undergraduate students for the control group in the Information Integration course in the 2015 academic year, at Suan Dusit University. The research instrument was the moral reasoning questionnaire. The data obtained were analyzed by using mean, standard deviation and t-test dependent. The results of the study were as follows:

1) An approach to virtuous project following sufficiency economy philosophy included 7 steps as followed: 1. preliminary and orientation, 2. to recognize and consider the issues, 3. the collection of data and

knowledge, 4. drafting virtuous project, 5. the implementation of the virtuous project, 6. the evaluation, debate and report writing, and 7. the presentation convey moral decency.

2) Overall moral reasoning of experimental sample before undertaking teaching was level 4 ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.32), law and order. When evaluating the moral reasoning after undertaking teaching was level 5 ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.97), social-contract legalistic orientation. The comparison of learning the virtuous project following sufficiency economy philosophy between experimental group and control group regarding to moral reasoning was different at .05 level. Over all moral reasoning of control group was level 4 ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.33), law and order and experimental group was level 5 ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.97), social-contract legalistic orientation.

Keywords: Moral Reasoning; Virtuous Project; Sufficiency Economy Philosophy

1. บทนำ

เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นเหตุผลที่บุคคลใช้ในการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่างๆ บนพื้นฐานทางจริยธรรมของบุคคล โดยเหตุผลที่แสดงออกมาจะแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลรวมถึงพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ซึ่งการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของบุคคลนั้นด้วย ซึ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมจะส่งผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของบุคคลด้วย ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงแล้วจะทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมสูงด้วยเช่นกัน และสอดคล้องกับคุณลักษณะด้านศีลธรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การสอนแบบโครงงานคุณธรรมเป็นการรวมกลุ่มกันของผู้เรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทำโครงงานด้านคุณธรรมโดยนำปัญหาที่ประสบในสังคมตามความสนใจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาด้านความเสื่อมทรามทางศีลธรรม และส่งเสริมการบ่มเพาะความดีมีคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้การร่วมมือทำงาน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกัน เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ศึกษา สำรวจ ค้นคว้า ทดลองคิดค้น เน้นการนำปัญหาคุณธรรมในชีวิตจริงมาเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยกระตุ้นแนะนำไปคำปรึกษา ให้กำลังใจ และคอยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน [1] จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้ เนื่องจากมีกระบวนการกลุ่มการแก้ปัญหาที่ได้ประสบของผู้เรียน มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันได้รับการฝึกทำโครงการฯ สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้สูงขึ้นได้ [2] อาจกล่าวได้ว่า การที่ผู้เรียนได้ร่วมกันทำโครงงานคุณธรรม จะมี

กระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอภิปรายร่วมกัน มีการสะท้อนความคิดเห็น สร้างความรู้ด้วยการอภิปรายจะส่งผลให้ผู้เรียนเพิ่มระดับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้เรียนจะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ [3] [4] [5]

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาคน เพราะเน้นการพัฒนาความเป็นมนุษย์และความยั่งยืนของการพัฒนา ให้ความสำคัญต่อเรื่องความอยู่ดีมีสุขมากกว่าความมั่นคง และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการใช้คุณธรรมนำความรู้ เพราะว่าคนผู้ซึ่งเป็นผู้สร้างสิ่งแวดล้อมของตนทำให้เกิดความพอเพียงได้ด้วยการรักษาความสมดุลในชีวิตของแต่ละคน แต่ละชุมชน แต่ละองค์กร และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ การพัฒนาคนให้ดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการปลูกฝังคุณค่าของความเป็นคน การคิดให้ถูก พูดให้ถูก ปฏิบัติให้ถูกอย่างมีสติและใช้ปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เพื่อทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอยู่อย่างพออยู่พอกิน อิ่มสุขตนเองและครอบครัวได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น อีกทั้งอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข [6] กล่าวได้ว่าหลักปรัชญาซึ่งถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ โดยเป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) เนื้อหา มี 2 ส่วนคือสาระวิชาหลักและความรู้เชิงบูรณาการ 2) ทักษะประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และองค์ประกอบที่ 3) คุณลักษณะประกอบด้วย คุณลักษณะด้านการทำงาน ด้าน

การเรียนรู้ และด้านศีลธรรม ซึ่งในส่วนของคุณลักษณะด้านศีลธรรมนั้นประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความเคารพผู้อื่น และความเป็นพลเมือง

กล่าวได้ว่าการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นกระบวนการที่คนใหม่ทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนให้มีความรู้คุณธรรมตามหลักความพอเพียง ความรอบรู้และคุณธรรม อันส่งผลต่อคุณลักษณะด้านศีลธรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนมีโอกาสที่จะร่วมเรียนรู้ด้วยกัน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงานในลักษณะที่เป็นรูปธรรมบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม ผลการวิจัยจะได้โครงงานคุณธรรมโดยใช้แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียน อันจะเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาในการนำรูปแบบการเรียนรู้ที่ได้ไปดำเนินการประยุกต์ใช้ และพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษาโดยการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. สมมุติฐานการวิจัย

เหตุผลเชิงจริยธรรมโดยการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนในรายวิชา การบูรณาการสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษา หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ลงทะเบียนในรายวิชาการบูรณาการสารสนเทศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 2 ตอนเรียน โดยตอนเรียน A1 จำนวนนักศึกษา 30 คน เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง และตอนเรียน C1 จำนวนนักศึกษา 41 คน เพื่อเป็นกลุ่มควบคุม

4.3 ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

ตัวแปรอิสระคือ การสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตามคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเคารพ และด้านความเป็นพลเมือง

4.4 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยคือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2558 – วันที่ 24 พฤศจิกายน 2558 โดยผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเวลา 8 สัปดาห์

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One – Group Pretest Posttest Design สำหรับกลุ่มทดลอง และการทดลองแบบสองกลุ่ม (Randomized Control Group Posttest-only Design) สำหรับเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรม ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายวิชาการบูรณาการสารสนเทศ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ มี 7 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการและปฐมนิเทศ 2) ขั้นการตระหนักรู้และพิจารณาเลือกประเด็นปัญหา 3) ขั้นการรวบรวมประมวลข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ขั้นการจัดทำร่างโครงงานคุณธรรม 5) ขั้นการดำเนินการโครงงานคุณธรรม 6) ขั้นสรุปประเมินผล อภิปราย และเขียนรายงาน และ 7) ขั้นการนำเสนอโครงงานคุณธรรม เมื่อดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ววัดเหตุผลเชิงจริยธรรม ในสัปดาห์ที่ 8

5.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณธรรมจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนและจากการสัมภาษณ์สิ่งที่ได้รับจากการดำเนินโครงงานคุณธรรมและเก็บรวบรวมเชิงปริมาณจากแบบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความเคารพ และความเป็นพลเมือง

5.4 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนก่อนและหลังการทดลอง สำหรับกลุ่มทดลอง รวมถึงเปรียบเทียบความแตกต่างของเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สำหรับเกณฑ์การตัดสินผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายความว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 (ยึดหลักสัญญาประชาคม ยึดหลักความถูกต้อง)

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายความว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 4 (ยึดถืออำนาจของกฎหมาย)

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายความว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 3 (ยึดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล)

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายความว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 2 (ยึดสิ่งที่จะนำไปสู่ผลประโยชน์)

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายความว่า ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 1 (ยึดคำสั่งและการลงโทษ)

6. ผลการวิจัย

6.1 การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินกิจกรรมโครงการคุณธรรมจิตอาสาเสริมสร้างแหล่งเรียนรู้ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 โครงการดังนี้

- 1) ธนาคารขยะ โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง)
- 2) พัฒนาเว็บไซต์ และแฟนเพจ โรงเรียนวัดหัวหิน
- 3) พัฒนาแหล่งเรียนรู้อาเซียน โรงเรียนวัดหัวหิน
- 4) พัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และห้องสมุด โรงเรียนวัดหัวหิน
- 5) พัฒนาแหล่งเรียนรู้ และห้องสมุดโรงเรียนบ้านวังสิงห์
- 6) พัฒนาเว็บไซต์ และแฟนเพจ โรงเรียนสามมุกคริสเตียนวิทยา

แล้วนำเสนอผลการดำเนินงานด้วยมัลติมีเดียผ่าน Youtube รูปที่ 1

การบูรณาการสารสนเทศธนาคารขยะโรงเรียนวัดนางสาว

รูปที่ 1 ตัวอย่างผลการดำเนินงานด้วยมัลติมีเดียผ่าน Youtube

จากการดำเนินโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแต่ละขั้นตอนได้ยึดหลักความมีเหตุผล ความพอเพียง ใช้ความรู้ ความรอบรู้สร้างภูมิคุ้มกัน หลักคุณธรรม อันส่งผลต่อผู้เรียนให้พร้อมรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ปัญหา ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเพื่อพึ่งพาตนเอง ควบคู่กับพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมให้ดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีความสุข

6.2 การวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองมีรายละเอียดต่อไปนี้

6.2.1 การวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง

รายการประเมิน	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			p
	$\bar{X}$	S.D.	เหตุ ผลฯ	$\bar{X}$	S.D.	เหตุ ผลฯ	
1.ความซื่อสัตย์	3.99	1.06	ขั้น 4	4.36	0.99	ขั้น 5	0.00*
2.ความเคารพ	3.38	1.55	ขั้น 3	4.23	1.08	ขั้น 5	0.00*
3.ความเป็นพลเมือง	3.06	1.55	ขั้น 3	4.03	1.08	ขั้น 4	0.00*
ภาพรวม	3.47	1.32	ขั้น 4	4.21	0.97	ขั้น 5	0.00*

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 ภาพรวมเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น 4 ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.32) เมื่อทำการประเมินหลังการทดลองเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในขั้นที่ 5 ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.97, $p = 0.00$)

6.2.2 เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองเป็นรายบุคคล มีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	3.47	1.32	4.982	29	0.000*
หลังเรียน	4.21	0.97			

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบกลุ่มทดลองพบว่ามีค่า Sig. น้อยกว่า .05 (Sig. = 0.00) แสดงว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังเรียน ($\bar{X}$ = 4.21) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 3.47) แสดงว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนหลังจากเรียนโดยใช้โครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูงขึ้น

6.3 เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

รายการประเมิน	กลุ่มควบคุม			กลุ่มทดลอง			p
	$\bar{X}$	S.D.	เหตุผล	$\bar{X}$	S.D.	เหตุผล	
1.ความซื่อสัตย์	4.17	0.99	ชั้น 4	4.36	0.99	ชั้น 5	0.00*
2.ความเคารพ	3.68	1.60	ชั้น 4	4.23	1.08	ชั้น 5	0.00*
3.ความเป็นเมตตา	3.35	1.60	ชั้น 3	4.03	1.08	ชั้น 4	0.00*
ภาพรวม	3.73	1.33	ชั้น 4	4.21	0.97	ชั้น 5	0.00*

*p < .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยภาพรวมกลุ่มควบคุมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 1.33) ส่วนกลุ่มทดลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.97, p = 0.00) เมื่อแยกเป็นรายด้าน โดยทำการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95 % ในการทดสอบพบว่าโดยภาพและในแต่ละด้านรวมมีค่า (2 - tailed) น้อยกว่า 0.05 แสดงว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งภาพรวมและทุกด้าน

7. สรุปและอภิปรายผล

7.1 การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้เรียนได้ โดยชั้นแรกผู้เรียนได้แบ่งกลุ่มไปดำเนินโครงงานคุณธรรม อาศัยหลักความมีภูมิคุ้มกันโดยกำหนดแนวปฏิบัติ ข้อตกลง กฎ ระเบียบร่วมกันของผู้เรียน เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิผล มีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของ Sharan และ Sharan [7] ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศึกษาความรู้เป็น

กลุ่มในเรื่องที่ตนเองสนใจเป็นหลัก วิธีการนี้ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้โดยการร่วมมือกันวิเคราะห์และแสวงหาความรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของเชมณัฐ มิ่งศิริธรรม [8] ที่ระบุว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ร่วมกันจะต้องมีเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจร่วมกันและมีโอกาสเลือกตามความสนใจร่วมกัน ในขั้นต่อมากระตุ้นผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในประเด็นปัญหา สืบค้นข้อมูล ข้อเท็จจริงจากแหล่งสารสนเทศ ยึดหลักความมีเหตุผล ใช้ความรู้ ความรอบคอบ ผู้เรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานและวิธีการแสวงหาความรู้ในเรื่องใกล้ตัวและได้รับโอกาสศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจ ขณะดำเนินกิจกรรมผู้เรียนตัดสินใจเลือกประเด็นปัญหามาเป็นฐานการตีความข้อมูลและสารสนเทศ ทวนสอบข้อมูล ยึดหลักใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ ให้แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เผยแพร่สิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน นอกจากนี้ อาศัยหลักความพอประมาณ ส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างพอเพียงตามความแตกต่างของผู้เรียนจึงทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จและได้ผลงานตามที่คาดหวัง [9] [10] [6] กิจกรรมโครงงานคุณธรรมได้อาศัยหลักการบนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่มีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของธวัชชัย เฟ็งพินิจ และคณะ [11] ที่กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตน เพื่อให้ก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้ในโลกาภิวัตน์ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอก เป็นประโยชน์ต่อทุกคนทุกระดับ ไม่ว่าจะนำไปประยุกต์ในระดับใดก็สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และสอดคล้องกับดำเนินการโครงการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสรเสรี อินทรัตน์ และคณะ [12] ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนได้พัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม และเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรมของผู้เรียนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา ต้นสุวรรณนันท และคณะ [2] ที่พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมได้ เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนมีกระบวนการวิจัยในการพัฒนา

รูปแบบการเรียนการสอนมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

7.2 เหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลอง พบว่าก่อนการทดลองเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 คือ ยึดถืออำนาจของกฎหมาย เมื่อทำการประเมินหลังการทดลองเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 คือ ยึดหลักสัญญาประชาคม ยึดหลักความถูกต้องสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารัตน์ ณ พิบูล [13] ที่ได้ศึกษาการใช้ชุดการสอนกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วพบว่าผลการทดลองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรมก็ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งเหตุผลเชิงจริยธรรมรวมถึงเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรมได้ รวมถึงสอดคล้องกับพนมพร เผ่าเจริญ และคณะ [14] ที่ได้พัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พบว่าเจตคติต่อการใช้กระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการใช้สูงกว่าก่อนใช้ เมื่อแยกเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นรายด้านด้านที่มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 คือ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความเคารพ ซึ่งจัดว่าเป็นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Postconvention Level) โดยจุดเดือน พันธุ์นาวัน [10] ระบุว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับจะตัดสินใจบนพื้นฐานความถูกต้อง ยุติธรรม ยึดประโยชน์ของส่วนรวมหรือสังคมเป็นหลัก ซึ่งข้อตกลงและความถูกต้องเป็นไปตามสิทธิของตนเองและของผู้อื่น เช่น ความเคารพสิทธิมนุษยชน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น เมื่อทำการเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างกันโดยมีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นทั้งในภาพรวมและทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า โดยภาพรวมกลุ่มควบคุมมีเหตุผลเชิงจริยธรรมชั้น 4 ส่วนกลุ่มทดลองมีเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 5 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการเหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่ากลุ่มควบคุมทั้งภาพรวมและทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสรเสรีญ อินทร์รัตน์ และคณะ [12] ที่พบว่าการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในประเด็นเหตุผลเชิงจริยธรรมของกลุ่มทดลองจะสูงกว่ากลุ่มควบคุมเมื่อใช้โครงการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการรับใช้สังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงกล่าวได้ว่ากิจกรรมโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ทั้งในด้านความซื่อสัตย์ ความเคารพ และความเป็นพลเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของอภิชา

แดงจำรูญ [15] ที่กล่าวว่า การทำโครงการคุณธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการร่วมมือกันทำงาน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ศึกษาสำรวจ ค้นคว้า คิดค้น เน้นการนำปัญหาที่เกิดขึ้นจริงมาเรียนรู้และแก้ปัญหา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

8.1.1 การออกแบบโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องอาศัยกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นจึงต้องเตรียมความพร้อมของผู้เรียนซึ่งแจ้งสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกประเด็นปัญหาที่ตนสนใจ สร้างสถานการณ์ใหม่ๆ นอกห้องเรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเรียนแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันรวมถึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมอย่างเหมาะสม

8.1.2 การออกแบบโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับเนื้อหาอื่นๆ ในการวางแผนกำหนดกิจกรรม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและส่งผลถึงความตระหนักหรือทักษะต่างๆ อาทิ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการนำเสนอโครงการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมที่จัดให้แก่ผู้เรียนตามบริบทและอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

8.1.3 การออกแบบโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นที่ปรึกษา คอยอำนวยความสะดวก และติดตามการดำเนินโครงการคุณธรรมของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้หากใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร และการนำเสนอ จะทำให้ผู้เรียนติดต่อกับผู้สอนได้รวดเร็วขึ้น จะเป็นการส่งเสริมทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง

8.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8.2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบสภาพแวดล้อมและการประเมินผลที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการคุณธรรม หรือการจัดการเรียนการสอนตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนอันส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

8.2.3 ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างทักษะต่างๆ ในเนื้อหาอื่นและในระดับชั้นอื่นๆ โดยใช้โครงงานคุณธรรมเป็นฐาน หรือตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนและทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

8.2.4 ควรมีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนในการดำเนินโครงการคุณธรรมตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

- [1] จิตติยา เนตรวงษ์. 2556. การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมโดยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคกลุ่มสืบสอบและใช้โครงงานคุณธรรมเป็นฐาน. *วารสารวิจัย มสท.*, 9(3), น. 67-79.
- [2] จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ และคณะ. 2553. การวิจัยและพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมที่ยั่งยืนของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- [3] Collins, M. and Berge, Z. 1996. **Facilitating Interaction in Computer Mediated Online Courses**. Available from: <http://star.ucc.nau.edu/~moderate/flcc.html>. (15 June 2002).
- [4] McConnell, D. 2006. **E-Learning Groups and Communities**. New York: The Society for Research into Higher Education & Open University Press.
- [5] Watkins, C. 2005. **Classroom as Learning Communities**. New York: Routledge.
- [6] วันชัย ทรงเมตตา. 2553. พุทธศาสนากับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 6(2), น. 39 - 62.
- [7] Sharan, Y. and Sharan, S. 1990. Group investigation cooperation learning. *Education Learning*. 47(4): pp. 17-21.
- [8] เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม. 2552. การพัฒนารูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [9] Mingsiritham, K. 2009. **Development of a Web-Based Learning Model Integrating Cooperative Learning and Collaborative Learning to Enhance Self-Directed Learning of Pre-Service Teacher**. Doctoral Dissertation, Educational Communications and Technology, Chulalongkorn University. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550. **คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ สำหรับครูและศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- [10] ดุจเดือน พันธุมนาวิณ. 2551. **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม.
- [11] ธวัชชัย เพ็งพินิจ และคณะ. 2556. การพัฒนาตัวบ่งชี้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาหมู่บ้านโฮมสเตย์ จังหวัดหนองคาย. *วารสารวิจัย มสท.*, 9(3), น. 15-29.
- [12] สรรเสริญ อินทรรัตน์ และคณะ. 2557. ผลการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 13(3), น. 113-119.
- Intharat, S., et al. 2014. The Effectiveness of an Approach to Integrate Ethics into Information Technology by Following Sufficiency Economy Philosophy, Suan Dusit Rajabhat University. *Journal of Industrial Education*, 13(3), p. 113-119.

- [13] จุฬารัตน์ ณ พิกุล. 2552. การใช้ชุดการสอน
กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
อนุบาลแม่ฟ้าหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
เชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- [14] พนมพร เผ่าเจริญ และคณะ. 2553. โครงการ
พัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมแก่ผู้เรียน
ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.
- [15] อภิชา แดงจำรูญ. 2553. การพัฒนารูปแบบการ
ทำโครงงานคุณธรรมโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือบนเว็บและการเขียนสะท้อนความดีผ่าน
บล็อกเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเคารพของ
นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและ
สื่อสารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.